

TYÖELÄMÄNTARINAT TYÖURAN MUUTOSTILANTEISSA

Anu Järvensivu

Työyhteisöjen kehittämisen yliopettaja, Humanistinen
ammattikorkeakoulu

Sosiologian dosentti, Tampereen yliopisto

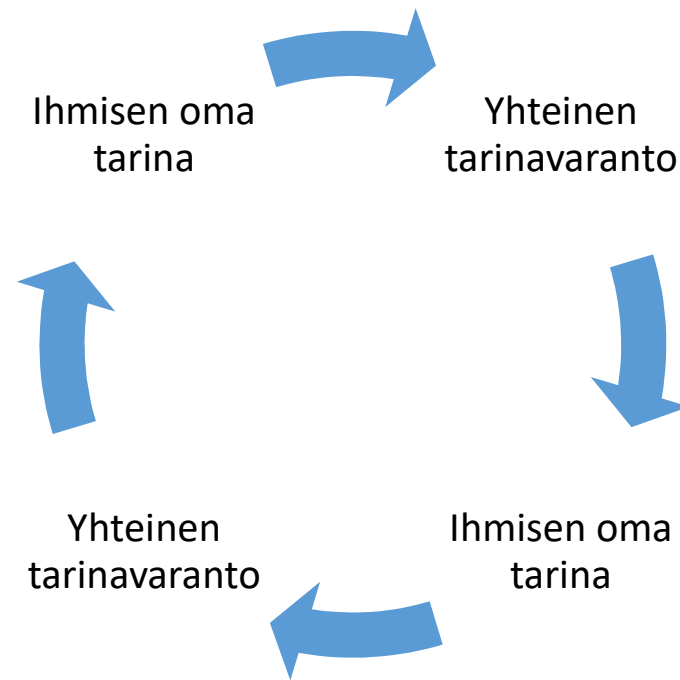
Aikuiskasvatustieteen dosentti (erityisesti työurat ja työelämän
muutos), Jyväskylän yliopisto

Alustuksessa pohditaan tutkimuksiin pohjaten, millaisia tarinoita työelämän muutoksista kerrotaan ja miksi.

- Tarinallistamalla ihminen rakentaa jatkuvuutta, logiikkaa, selityksiä, toimija-asemia ja kytköksiä kulttuurisiin metakertomuksiin.

Tarinallisen kiertokulun teoria

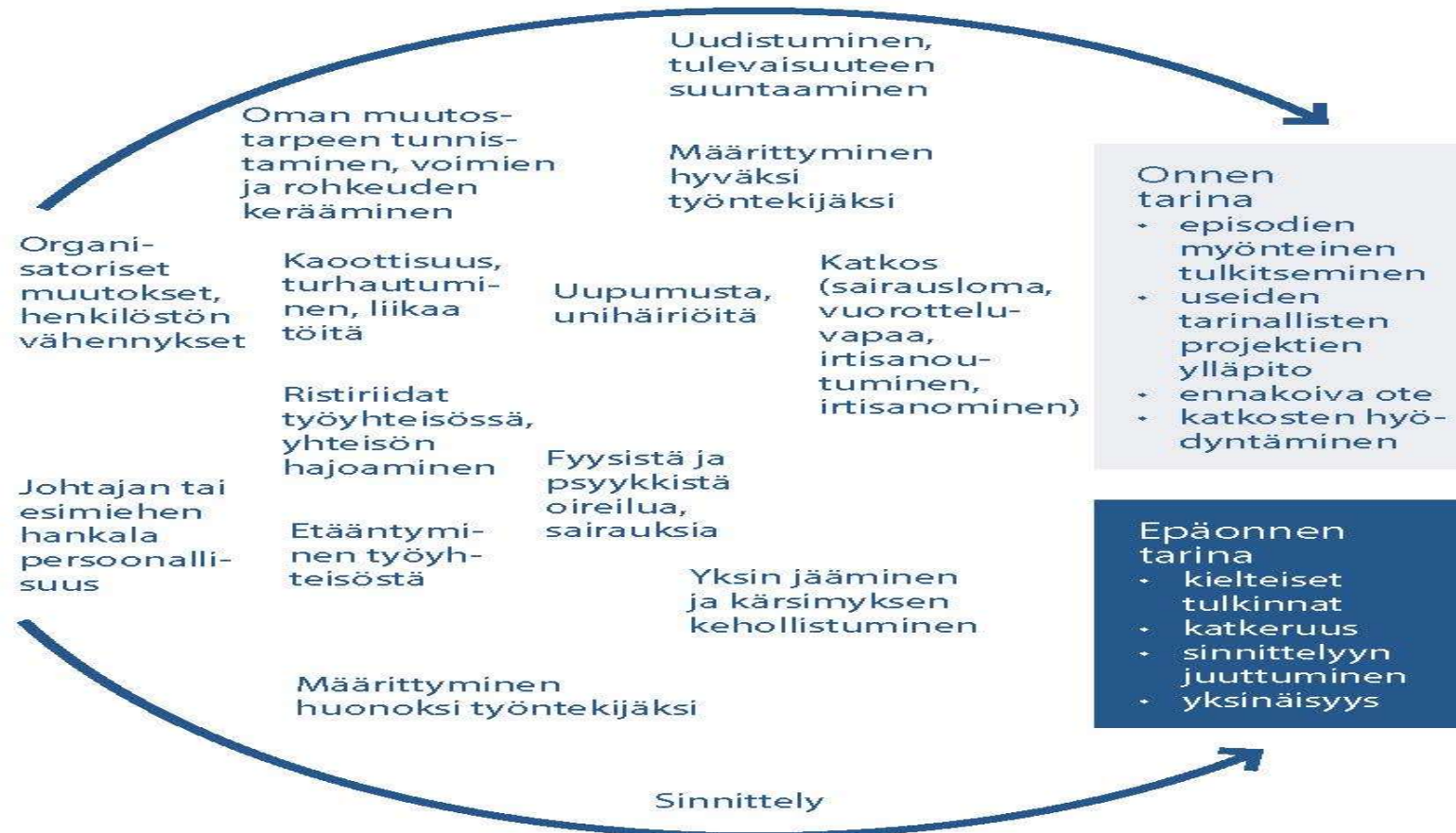

- Hänninen, V. (2002) Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

- Aineistona 48 kirjoituspyyntövastausta = työelämäntarinaa
 - Kuvasivat muutostilanteita ja niissä pärjäämistä
 - Vuosilta 2011-2012
 - Tutkimusta rahoitti Työsuojelurahasto

Tavallinen tarina työelämän muutoksista

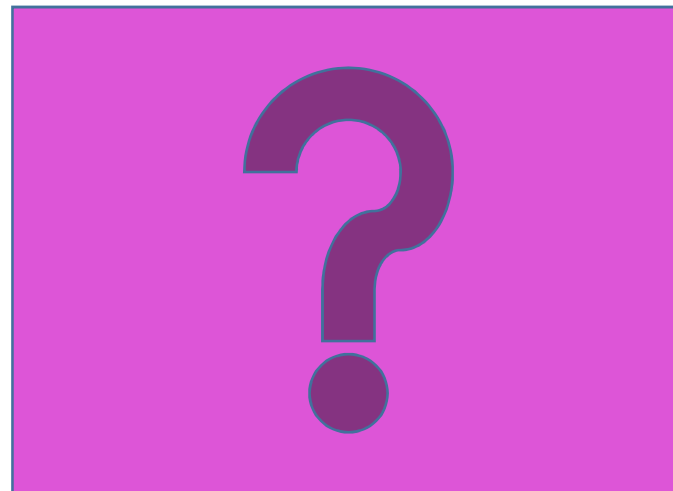
Lähde: Järvensivu (2014) Tarinoita suomalaisesta työelämästä. Työterveyslaitos.

Hyvän työelämäntarinan kirjoitusohjeet

1. oman tarinan ja tilanteen pohdiskelu
2. ennakoiva ote ja myönteinen utelias asenne
3. myönteisten merkitysten ja tulkintojen löytäminen
4. kohdatun pahan ja kärsimyksen onnistunut selittäminen ja merkityksellistäminen
5. järkiperusteiden ja tunteisiin pohjaavan tiedon työstäminen yhteensopiviksi
6. katkosten hyödyntäminen voimien keräämiseen ja harkintaan sekä
7. useiden tarinallisten projektien kehittäminen ja ylläpitäminen yhtäaikaisesti

MITEN IHMINEN SAA AIKASEKSI HYVÄN TARINAN,
VAIKKA OLOSUHTEET OVAT HUONOT?

TOIMIJUUDEN MAHDOLLISUUDET?

Samaan aikaan yksi aineistosta löytynyt kummallisuus vaivaisi yhä enemmän

- Mikä ”voitto työn kentällä” sairastuminen on?
- Miksi kirjoitetaan uupumisesta ja (mielen) sairastumisesta, kun pyydetään jakamaan kertomuksia *”pienistä ja suurista voitoista työn kentällä”* yhteiseksi hyväksi?
 - Onko työuupumuksesta kertomisella vastauksena ko. kirjoituspyyntöön jokin muukin merkitys kuin kuvata muutostilanteiden rasittavuutta?

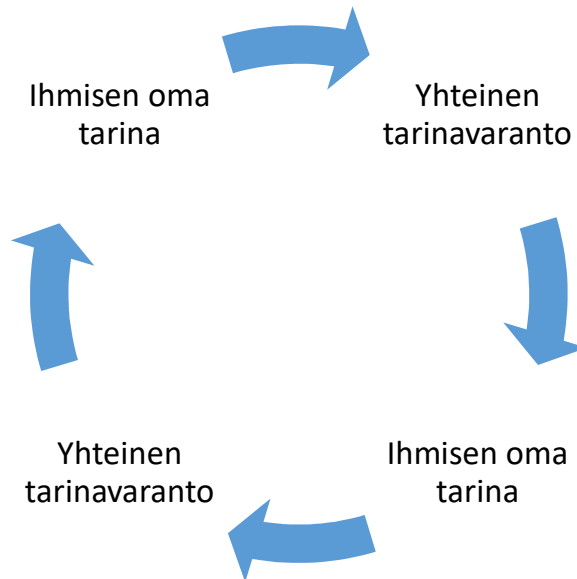
Tarinallinen toimijuus ja työuupumuskertomus

- Kulttuurinen mallitarina: ”Työelämä on kovaa ja ahkerat sairastuvat”
 - Kollektiivinen kertomus työuupumuksesta todistaa työelämän ongelmat
 - Oman tarinan liittäminen siihen auttaa asemoitumaan hyväksi työntekijäksi ja antaa koetulle kärsimykselle kulttuurisesti tunnustetun muodon + sairaus on parannettavissa
- Oman toimijuus vahvistuu metakertomuksen avulla

Järvensivu, Anu (2016) *Hiljaisuudesta kertomuksiksi: työelämän sosiaalisesta kärsimyksestä*. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauskirja, 178-188.

Järvensivu, Anu (2020) Varieties of agencies during working life changes. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults (RELA)*, 11(2), 151-165. doi: 10.3384/rela.2000-7426.rela1039

SAIRAUKSIEN JA TYÖUUPUMUKSEN LINKITYS "VOITTOON TYÖELÄMÄN KENTÄLLÄ" TULI YMMÄRRETTÄVÄKSI

Löytyi muitakin vapauttavia kulttuurisia metakertomuksia, joilla kääntää oma tarina onnentarinaksi tiukoissa työelämän tilanteissa.

VAPAUTTAVAT KULTTUURISET KERTOMUKSET

▶ YRITTÄJYYSKERTOMUS

- ▶ Vapautuminen palkkatyön ”kahleista ja kaaoksesta”

▶ KOHTUULLISTAMISKERTOMUS

- ▶ Painopiste työn ulkopuolelle

▶ PSYKOPAATTIJOHTAJAKERTOMUS

- ▶ Pahan projisointia?
- ▶ Yhteisöä vahvistava

▶ KERTOMUS SAIRAUDEN PARANTAMISESTA

- ▶ Työterveyshuollon rooli työelämän kärsimysten ja hyvän työntekijyyden ”tunnustajana”

▶ RIITAUTTAMISKERTOMUS

- ▶ Voitto työnantajasta oikeusprosessissa

▶ KERTOMUS UDESTA TYÖPAIKASTA JA TYÖYHTEISÖSTÄ

12

Myöhemmissä tutkimuksissa syvemmälle kahteen onnellisen työelämäntarinan osakertomukseen

- Kertomukseen työuupumuksesta ja sen parantamisesta
- Yrittäjyyskertomukseen

Työuupumuskertomuksessa keskeinen portinvartija on työterveyslääkäri

- Mitä lääkärit mieltävät antaessaan diagnoosia?
- Lääkäri liittää ihmisen työelämäntarinan kulttuuriseen kertomukseen ja antaa tunnustuksen ("normaali reaktio epänormaaleihin oloihin")
- Lisätarkasteluja tästä aiheesta työterveyslääkäreiden haastatteluihin pohjaavassa artikkelissa:
 - Järvensivu, Anu; Väänänen, Ari; Kuokkanen, Anna & Turtiainen, Jussi (2018) Mistä syntyy mielenterveysdiagnoosi? Yhteiskuntapolitiikka 83(1), 29-39.
 - Rakennettiin samalla selitystä sille, miksi työperäinen mielen sairastuminen on saanut niin paljon tilaa kulttuurisessa kerronnassa.

Kärsimyksestä vapauttava yrittäjyyskertomus -> auttaako itsellistyminen -> syntykö onnentarinoita?

- Monimuotoisen ansiotyön ja monimuotoisten työurien eri puolet?
 - Järvensivu, Anu & Pulkki, Jutta (2020) Multiple job holding, societal change, and individual careers: Contributions to the chaos theory of careers. Australian Journal of Career Development, 29(1), 67-76. <https://doi.org/10.1177/1038416219886710>
 - Järvensivu, Anu (2020) Multiple jobholders and workplace learning - Understanding strange attractor careers. Journal of Workplace Learning, 32(7), 501-512 doi: 10.1108/JWL-04-2020-0051
 - Järvensivu, Anu (2020) Työn merkityksellisyyden kaipuu johtaa korkeakoulutettuja yhdistämään useita töitä. Työn tuuli. Henry ry, 60-70.
 - Järvensivu, Anu; Isacsson, Annica; Raatikainen, Eija; Simola-Alha; Nina & Heinilä, Henna (2020) Organisaatiositoutuminen työurien kaaosteorian valossa. Hallinnon Tutkimus , 39(4), 239-254.
 - Järvensivu, Anu (2021, accepted) Mikä järki on kärsiä työssä? In Houni, Pia; Jakonen, Mikko; Mutanen, Arto & Halonen, Ilpo (eds.) Työ ja järki. Jyväskylä: SoPhi.
 - Järvensivu, Anu & von Bonsdorff, Monika (2021, accepted) Yrittäjien myöhäisuran oppiminen. Kasvatus, 4/21.
 - Järvensivu, Anu (2022, accepted) "Se on tapa tavallaan elää" - Tulevaisuuden työn tekijät yrittäjyyden ja palkkatyön kategorisoinnin kyseenalaistajina. Työelämän tutkimus.
 - Järvensivu, Anu & von Bonsdorff, Monika (accepted) "Once an entrepreneur, always an entrepreneur": Positioning analysis of written narratives. Qualitative Research in Organizations and Management.

Uusia tarinoita ja työelämän muuttamista

- Tiedon silta: "Usean työn tekijät haastavat käsityksen normityöstä"
<https://www.tsr.fi/tiedon-silta/usean-tyon-tekijat-haastavat-kasityksen-normityosta/>
- "Yhä useampi suomalainen tekee yhden palkkasuhteen sijaan montaa työtä. Toisille usean tulolähteen yhdistäminen tuo merkityksellisyyttä. Toisille se on taloudellinen pakko. Tämä monenkirjava joukko kasvaa, ja se haastaa nykyiset organisaatiot ja järjestelmät. Samalla se haastaa käsityksemme tavallisesta työstä."
- Humakin blogi: "Itsensätyöllistäminen työelämää kehittävänä uravalintana"
<https://www.humak.fi/blogit/itsensatyollistaminen-tyoelamaa-kehittavana-uravalintana/>
- Mutta tämä on jo toinen tarina 😊

Kiitos!

